

اصل کرامت انسان به مثابه قاعده‌ای فقهی

www.ketab.ir

سید محمدعلی ایازی

سرشناسه: ایازی، سید محمدعلی، ۱۳۳۳ -
عنوان و نام پدیدآور: اصل کرامت انسان به مثابه قاعده‌ای فقهی / سیدمحمدعلی ایازی.
مشخصات نشر: تهران، سرایی، ۱۴۰۰ ش.
مشخصات ظاهری: ۱۷۴ص / شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۹۲۲-۱۲-۴
وضعیت فهرست‌نویسی: فیا.
یادداشت: کتابنامه: ص ۱۶۳ - ۱۶۵.
موضوع: کرامت انسانی - جنبه‌های مذهبی - اسلام / Islam - Religious aspects - Dignity
موضوع: کرامت انسانی (فقه) / Dignity (Islamic law)
رده‌بندی کنگره: ۱۲ / ۲۵۴ BP
رده‌بندی دیویی: ۶۵۱ / ۳۹۷
شماره کتابشناسی ملی: ۵۸۰۰۵۸۵

www.ketab.ir

انتشارات سرایی

اصل کرامت انسان به مثابه قاعده‌ای فقهی

نویسنده: سید محمدعلی ایازی

چاپ اول: ۱۴۰۰ ش. / ۱۴۴۲ق. / ۲۰۲۱ ش.

شابک: ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۸۹۲۲ - ۱۲ - ۴

صفحه‌آرا: محسن شریفی

امور فنی: حسام‌الدین مرودشتی

شمارگان: ۵۰۰ جلد

چاپ و صحافی: واژه

قیمت: ۶۰۰۰ تومان

تلفن: ۲۲۵۶۳۴۵۸ (۰۲۱)

همراه: ۹۹۰۳۷۱۲۰۱۸ (+۹۸)

ایمیل: SaraeiPublication@gmail.com

کلیه حقوق چاپ و نشر، محفوظ و مخصوص ناشر است

و هرگونه کپی‌برداری بدون اجازه‌ی ناشر پیگرد قانونی دارد.

فهرست مطالب

۹	چکیده
۱۱	مقدمه
۱۳	مفهوم کرامت
۱۵	جایگاه بحث کرامت
۱۸	پیشینه بحث
۲۱	اهمیت بررسی
۲۳	تأثیرگذاری اصل کرامت
۲۵	مدعای اصل کرامت
۲۸	دیدگاه نظریه مقابل
۳۱	آثار و نتایج استنباطی اصل کرامت
۳۱	یکم: تأثیر فهمی و تفسیری
۳۶	دوم: تأثیر در تطبیق قواعد اصول فقهی
۳۷	سوم: تأثیر در استنباط احکام فقهی ناقض کرامت

- چهارم: پاسخ به شبهات و اشکالات در تفسیر و فقه ۳۹
- پنجم: حل تعارضات حقوقی زنان ۴۱
- مستندات و مبانی اصل کرامت ۴۳
- تقریر استدلال و تفسیر آیه ۴۳
- پرسش‌های مهم پس از تقریر مفاد آیه برای استنباط احکام ۵۱
- اول: ذاتی بودن کرامت انسان ۵۲
- شواهد بر ذاتی بودن کرامت ۵۳
- الف: نیروی مادراک و داشتن اراده ۵۴
- ب: حمل امانت دلیلی بر ذاتی بودن ۵۸
- ج: خلیفه شدن انسان در شمال میلانکه ۶۰
- د: تمجید از آفرینش انسان ۶۱
- هـ: داشتن روح الهی ۶۲
- شبهات مخالفان ذاتی بودن ۶۵
- شبهه عرضی بودن کرامت ۶۵
- شبهه عدم استفاده ائمه از این اصل ۶۹
- شبهه احکام ناقض کرامت ۷۰
- پاسخ شبهه به احکام ناقض کرامت ۷۱
- ثمره نزاع بر اساس ذاتی بودن کرامت ۷۳
- دوم: اصل بودن کرامت ۷۵
- الف: اصل چیست؟ ۷۵
- ب: فرق قاعده با اصل ۷۷
- ج: چرا اصل و نه قاعده؟ ۷۹

۸۳	اثبات اصل بودن کرامت
۸۵	شواهد بر اصل بودن کرامت
۸۶	الف: توجه به نکات مدلول آیه
۸۹	ب: مراجعه به مجموعه احکام فقهی
۹۰	ج: استفاده از روش فقها در کشف اصل
۹۳	د: استفاده از احکام فقهی متفرقه متناسب با کرامت برای کشف اصل
۹۳	شواهد دیگر بر اثبات اصل کرامت
۹۳	الف: استفاده از آیات دیگر
۹۴	ب: تلقی اصل از نظر برخی فقهای معاصر
۹۷	سوم: امکان استفاده از اصل کلامی برای استفاده حکمی
۹۹	عقلایی بودن درک کرامت
۱۰۳	شبهات مخالفان اصل بودن
۱۰۳	یکم. شبهه عدم ارتباط جهان‌بینی با ایدئولوژی
۱۰۵	دوم. شبهه عدم ارتباط اصل کلامی با حکم فقهی
۱۰۷	سوم. شبهه بی‌ارتباطی میان گزاره‌ای خبری با امر حقوقی
۱۰۸	چهارم. شبهه تعارض اصل کرامت با احکام قطعی و ضروری
۱۱۱	چهارم: قلمرو اصل کرامت
۱۱۱	۱. اخباری بودن کرامت انسان
۱۱۳	۲. عقلی بودن کرامت انسان
۱۱۷	۳. نوعی بودن ملاک کرامت
۱۲۰	۴. معناداری کرامت در عمل و احکام
۱۲۰	۵. مترتب بودن برخی از قواعد فقهی بر اصل کرامت

چکیده

بحث جایگاه کرامت در منابع دینی در دو مقوله مطرح است، یکی درباره کرامتی است که در سوره اسراء آمده و دیگری درباره اکرمیت انسان که در سوره حجرات به عنوان باتقواترین مطرح شده است. مسئله کرامت نخست درباره چگونه بودن انسان است و اکرمیت درباره فرایند شدن و مراتب کمال و یا سقوط و انحطاط انسان است. موضوع این نوشته درباره چگونگی مراتب حیات معنوی و مراتب کمال و شدن انسان نیست که افزون بر قرآن در روایات اسلامی با وصف اخلاقی و ارزشی بیان شده است، بلکه موضوع این بودن و تفسیر این پیام و لوازم و آثار و نتایج فقهی و حقوقی آن است. به تعبیر دیگر در این نوشته به دنبال این بحث هستیم که آیا می‌توان از این جمله قرآن در سوره اسراء استنتاج یک اصل حقوقی در سراسر فقه کرد که هر جا حکمی با آن تعارض کرد، این اصل حاکم شود، مانند اصل عدالت، که در سلسله علل احکام واقع شده و خداوند حکمی بدون نظر به عدالت آن را جعل نکرده است، یا چنین تفسیری از آیه به عنوان اصل ممکن نیست؟ همچنین در این نوشته به دنبال بیان این نکته هستیم که نشان

داده شود، آنچه قرآن خبر می‌دهد، مانند همه خبرهای توصیفی و امتنانی قرآن تنها یک خبر نیست، بلکه به دنبال بیان نتیجه‌ای فقهی و حقوقی است و در پس چند و چون این تقریر، ابعاد موضوع، مانند ذاتی بودن، دلایل اصل قرار گرفتن، شواهد معنایی و حوزه آیات ناظر به جایگاه انسان بررسی خواهد شد، و مبانی این ادعا بحث و به شبهات آن پاسخ داده خواهد شد و در نهایت روش کشف معیار کرامت با توجه به مثال‌هایی که در فقه ایجاد چالش کرده، به عنوان نمونه‌ای از این اصل کلی تبیین خواهد شد.

کلیدواژه: کرامت انسان، اصول فقهی، حقوق بشر، انسان‌شناسی قرآنی، قواعد فقهی.